

Mottagare
Regionstyrelsen

Försäljning av aktierna i Gotlands Energi AB

Regionstyrelsens förslag till beslut i regionfullmäktige

- Regionfullmäktige godkänner försäljningen av Region Gotlands samtliga aktier av Gotlands Energi AB till Vattenfall AB för xxxxxxxxx SEK och i övrigt på de villkor som framgår av aktieöverlåtelseavtalet
- Regionfullmäktige beslutar att från och med den dag som aktieöverlåtelsen genomförs, återkalla de uppdrag inom GEAB-koncernen som regionfullmäktige nominerat personer till.

Sammanfattning

Region Gotland äger idag 25 procent av Gotlands Energi AB (GEAB) och 75 procent ägs av Vattenfall AB. Som minoritetsägare har Region Gotland ett visst inflytande, men besluten fattas ytterst i GEAB:s olika bolag. GEAB står nu inför stora investeringar, framför allt inom elnätsverksamheten men även inom fjärrvärmeverksamheten. Historiskt har dessa finansierats av Vattenfall men de har nu tydligt uttalat att även Region Gotland behöver ta ansvar för finansieringen.

Region Gotlands ekonomiska läge tillsammans med stora egna investeringar i kärnverksamheterna, GEAB:s kommande investeringar och att det finns en hel del värde i GEAB:s verksamheter har föranlett behovet av att utreda nyttan och värdet av Region Gotlands ägande i GEAB.

Regionstyrelsen beslutade 1 april 2025 att ge regiondirektören i uppdrag att genomföra en översyn av ägandet i GEAB-bolagen. Mot bakgrund av detta uppdrag anlätades konsultbolaget PwC för att genomföra en strategisk utvärdering av Region Gotlands ägande av GEAB med syftet att analysera risker och möjligheter med en eventuell försäljning av Region Gotlands ägarandel i GEAB.

I PwC:s utredning, som presenterades i maj 2025, ställdes de två huvudsakliga handlingsalternativen mot varandra – att sälja respektive behålla Region Gotlands ägarandel i GEAB. Analysen genomfördes utifrån fem olika

perspektiv: näringsliv, samhällsbyggnad, beredskap, klimat och ekonomi. I utredningen identifierade PwC ett antal positiva såväl som ett antal negativa effekter för Region Gotland vid en försäljning av aktieinnehavet i GEAB.

De två tydligaste fördelarna som PwC lyfte fram i utredningen är att en försäljning skulle generera ett kapitaltillskott till Region Gotland och att risken för att Region Gotland skulle behöva gå in med ekonomiska ägartillskott till GEAB skulle elimineras. Båda dessa ha positiv effekt på Region Gotlands ekonomiska status. Vidare har Vattenfall har öppnat för att konsolidera elnätskoncessionen på Gotland med Vattenfall Syd, något som kan innebära sänkta elnätstariffer för de gotländska elnätskunderna.

De risker som PwC identifierade i utredningen avsåg Region Gotlands insyn och inflytande i bolaget, förlust av arbetstillfällen och kompetens, förlorad kontroll över elnäts- och fjärrvärmepriser och förlorad lokal förankring vid nya projekt. PwC:s bedömning är att dessa risker kan hanteras och att de effekter som kan uppstå skulle vara av begränsad omfattning.

Mot bakgrund av PwC:s utredning gav regionstyrelsen, vid sitt möte den 26 maj 2025, regiondirektören i uppdrag att genomföra en ekonomisk värdering av Region Gotlands aktiepost i GEAB samt att inleda förhandlingar, för att därefter återkomma med ett beslutsunderlag inför en eventuell försäljning av Region Gotlandsaktieinnehav i GEAB.

Under sommaren och hösten har arbetet pågått med att ta fram en värdering av Region Gotlands aktieinnehav i GEAB och att genomföra förhandlingar med Vattenfall avseende köpeskilling och aktieöverlåtelseavtal. Ett framförhandlat aktieöverlåtelseavtal finns bilagt.

Ärendebeskrivning

Kort historik

Sedan avregleringen av elmarknaden i Sverige i mitten av 1990-talet har flera betydande förändringar skett. Avregleringen innebar att elproduktion och elhandel separerades från elnätet. Detta skapade en konkurrensutsatt marknad för elhandel medan elnäten förblev reglerade monopol. Syftet var att öka effektiviteten och pressa elpriserna genom konkurrens.

Under 2000-talet växte andelen förnybar energi kraftigt, särskilt vindkraft, samtidigt som kärnkraftens roll minskade gradvis. Elpriserna har under åren varierat kraftigt på grund av faktorer som väder, bränslepriser och överföringskapacitet. Sverige blev också en del av den nordiska elbörsen NordPool, vilket integrerade den svenska elmarknaden med grannländerna och påverkade prisbildningen.

Sedan avregleringen har den svenska elmarknaden genomgått en omfattande konsolidering. Många kommunala energibolag, som tidigare spelade en viktig roll på den lokala marknaden, har sålts till större aktörer. Drivkrafterna bakom dessa försäljningar har ofta varit ekonomiska – kommunerna har sett

möjligheter att stärka sina finanser genom att sälja sina elbolag. Denna utveckling har lett till att ett fåtal bolag idag dominerar både elproduktion och elhandel i Sverige.

De största aktörerna på den svenska elmarknaden är idag Vattenfall, Fortum, och E.ON. Dessa företag har expanderat genom uppköp och sammanslagningar. Samtidigt har flera mindre nya elhandelsbolag etablerats. De större bolagens resurser har möjliggjort stora investeringar i förnybar energi och modernisering av elnätet, vilket är nödvändigt för att möta den ökade efterfrågan och den gröna omställningen.

Energiomställningen

Den energiomställning som Sverige just nu är inne i ställer krav på stora förändringar i samhället. Efterfrågan på el ökar och hela energisystemet behöver förändras om Sverige ska lyckas med att uppnå de klimat- och energipolitiska målen. Det krävs en utbyggnad av både elproduktion och elnät för att skapa rätt förutsättningar och möta efterfrågan, vilket innebär omfattande investeringar i både produktionsanläggningar och distributionsnät. Även på Gotland krävs stora investeringar i uppgraderingar av elnätet i stort men också inför planerade större satsningar likt exempelvis Heidelberg Materials avskiljning av koldioxid.

Fakta Gotlands Energi

Gotlands Energi AB (GEAB) är moderbolaget i GEAB-koncernen. Bolaget ansvarar för fjärrvärmeproduktion och levererar värme och varmvatten till cirka 14 000 gotlänningar i orterna Hemse, Klintehamn, Slite och Visby. I bolaget finns GEAB:s gemensamma resurser samlade såsom kundservice, IT, ekonomi-, personal- och marknadsfunktion

Gotlands Elförsäljning AB är ett elhandelsbolag som erbjuder fossilfria elavtal till både privatpersoner och företag. Gotlands Elförsäljning har cirka 33 000 elkunder. Bolaget erbjuder även lösningar för elbilsladdning för personbilar och tunga fordon samt lösningar inom solenergi.

Gotlands Elnät AB äger elnätet på Gotland. Uppdraget är att bygga, underhålla och driva ett elnät som möter behoven av nätkapacitet, el- och leverans kvalitet. I uppdraget ingår också att ansluta nya kunder till elnätet. Elnätet är cirka 7 000 km långt och transporterar el till cirka 43 000 kunder på Gotland. Utöver den reglerade verksamheten bedriver bolaget även affärer som kompletterar eller främjar nätverksamheten, såsom gatubelysning, fiber och bredband.

Uppdrag att genomföra en översyn av ägandet

Region Gotland äger idag 25 procent av GEAB och 75 procent ägs av Vattenfall AB. Som minoritetsägare har Region Gotland ett visst inflytande, men besluten fattas ytterst i GEAB:s olika bolag.

GEAB står nu inför stora investeringar, framför allt inom elnätverksamheten men även inom fjärrvärmeverksamheten, investeringar som Region Gotland, i sin roll som delägare, förväntas vara med och ta ansvar för.

Region Gotland har inom de olika kärnverksamheterna en rad olika stora egna investeringar som behöver göras de närmaste åren. Eftersom Region Gotlands ekonomi är ansträngd är det viktigt att Region Gotland kontinuerligt ser över både vilka kommande investeringar som ska prioriteras och hur dessa ska finansieras.

Region Gotlands ekonomiska läge, GEAB:s kommande investeringar och att det finns en hel del värde i GEAB:s verksamheter, föranleder ett behov av att utreda nyttan och värdet av Region Gotlands ägande i GEAB.

Regionstyrelsen beslutade 1 april 2025 att ge regiondirektören i uppdrag att genomföra en översyn av ägandet i GEAB-bolagen. För att genomföra uppdraget upphandlades PwC för att genomföra en Strategisk utvärdering av ägande i Gotlands Energi AB. Syftet var att analysera risker och möjligheter med en eventuell försäljning av Region Gotlands aktier i Gotlands Energi AB. PwC:s rapport från 2025-05-09 består av tre delar:

- a) Analys av Region Gotlands strategiska mål och hur GEAB spelaren roll för uppfyllanden av dessa.
- b) Ekonomisk analys av GEAB:s bidrag till Region Gotlands ekonomiska mål.
- c) Marknadsanalys av liknande verksamheter som GEAB:s samt deras strategiska och finansiella styrning.

I det sammanfattande avsnittet jämför PwC:s rapport de två huvudsakliga handlingsalternativen - sälja respektive behålla Region Gotlands ägarandel i GEAB. Analysen genomfördes utifrån olika perspektiv såsom näringsliv, samhällsbyggnad, beredskap, klimat och ekonomi. Rapporten summerar i ett sammanfattande avsnitt risker och fördelar med de olika alternativen.

Rapporten identifierar, utöver vissa mindre risker, övervägande positiva effekter för Region Gotland vid en försäljning. De tydligaste fördelarna för Region Gotland är att en försäljning skulle komma att generera ett kapitaltillskott samt att risken för att Region Gotland ska behöva gå in med ekonomiska ägartillskott till bolaget elimineras. Båda dessa har positiv effekt på Region Gotlands ekonomiska status. De mindre risker som utredningen identifierat avser Region Gotlands insyn och inflytande i bolaget, förlust av arbetstillfällen och kompetens, förlorad kontroll över elnäts- och fjärrvärmepriser och förlorad lokal förankring vid nya projekt. PwC:s bedömning är att dessa risker kan hanteras och att de effekter som kan uppstå är av begränsad omfattning.

PwC sammanfattar sin bedömning genom att skriva på följande sätt: *"Utöver vissa mindre risker, har vi observerat övervägande positiva effekter vid en eventuell försäljning"*

Uppdrag att värdera och förhandla

Regionstyrelsen beslutade 26 maj 2025 § 278 att godkänna delrapporteringen av uppdraget och att ge regiondirektören i uppdrag att genomföra en ekonomisk värdering och inleda förhandlingar, för att därefter återkomma med ett beslutsunderlag inför en eventuell försäljning av GEAB.

Regionstyrelseförvaltningen har sedan regionstyrelsens fortsättningsuppdrag gavs arbetat med att ta fram en fördjupad värdering av aktieinnehavet i GEAB. För detta har PwC, efter genomförd upphandling, anlitats. Som förhandlingsstöd och juridisk transaktionsrådgivning har AX Advokatbyrå anlitats. Ett antal möten med företrädare för Vattenfall har genomförts och uppdraget är nu färdigt att återrapporteras.

Arbetet med uppdraget har resulterat i ett förslag till aktieöverlåtelseavtal som bland annat inkluderar en köpeskilling. Avtalet blir giltigt först när Vattenfalls styrelse har godkänt avtalet och Regionfullmäktige i Region Gotland har godkänt avtalet samt att regionfullmäktiges beslut har vunnit laga kraft.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-01-09

Utkast Aktieöverlåtelseavtal 2026-01-08

PwC Rapport värdeutlåtande 2025-12-23

Regionstyrelsen 2025-06-04 § 278

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-05-09

PwC Rapport. Strategisk utvärdering av ägandet i Gotlands Energi AB, 2025-05-09

Konsortialavtal 2024-12-12

Bolagsordning 2014

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör